

บทที่ 3

การวิเคราะห์ศัพท์

จากข้อมูลที่ได้รวบรวมมาพบว่าแต่ละหน่วยอรรถมีค่าแทนหลายค่า คือ จำนวนตั้งแต่ 7 ค่า ถึง 35 ค่า ค่าเหล่านี้บางค่ามีรูปแตกต่างกัน บางค่ามีรูปคล้ายคลึงกัน จึงได้วิเคราะห์ค่าเหล่านี้เพื่อพิจารณาว่ากรณีใดบ้างควรจัดเป็นรูปแปรของศัพท์เดียวกันและกรณีใดบ้าง ควรจัดเป็น คนละศัพท์

การวิเคราะห์ศัพท์ประกอบด้วย 2 ขั้นตอนคือ

1. การพิจารณาแยกศัพท์
2. การพิจารณารูปแปรของศัพท์เดียวกัน

3.1 การพิจารณาแยกศัพท์

3.1.1 ค่าที่มีรูปต่างกันโดยสิ้นเชิงที่ใช้แทนหน่วยอรรถเดียวกันจัดเป็นคนละศัพท์ เช่น หน่วยอรรถที่ 2 "น้อยโหน่ง" : น้อยโหน่ง - บ้ำราสา
หน่วยอรรถที่ 9 "บั้งเหียน" : คัก - บั้งเหียน

3.1.2 ค่าที่มีรูปบางส่วนคล้ายคลึงกันจะแยกเป็นคนละศัพท์ในกรณีต่อไปนี้

3.1.2.1 ค่าที่มีจำนวนพยางค์เท่ากัน โดยที่บางพยางค์มีรูปต่างกันโดยสิ้นเชิง จัดเป็นคนละศัพท์ เช่น

หน่วยอรรถที่ 6 "แกงจืด" : แกงเลียง - แกงหวาน

3.1.2.2 ค่าที่มีจำนวนพยางค์ต่างกัน ยกเว้น กรณีข้างล่างนี้จะจัดเป็น คนละศัพท์ เช่น

ข้อยกเว้นที่ 1 หากพยางค์ที่ต่างกัน ไม่สามารถปรากฏตามลำดับ เพราะไม่มีความหมายจะจัดให้คำดังกล่าวเป็นรูปแปรของศัพท์เดียวกัน เช่น หน่วยอรรถที่ 27 "น้ำตาลสด" : หวาน - คะหวาน

เป็นที่น่าสังเกตว่าความแตกต่างในข้อยกวันที่ 1 นี้ เป็นเรื่องของภาษาลดพยางค์ เดิมกล่าวกันว่าภาษาไทยถิ่นใต้มักจะมีการลดพยางค์ แต่ในงานวิจัยนี้พบว่าในภาษาไทยถิ่นใต้มีทั้ง คำที่ลดพยางค์ เช่น ลูกหมูน และ คำที่ไม่ลดพยางค์เช่น ลูกสมุน

ข้อยกวันที่ 2 หากพยางค์ที่ต่างกันเป็นรูปซ้ำพยางค์เดิม จะจัดให้คำดังกล่าวเป็นรูป แปรของศัพท์เดียวกัน ได้แก่

หน่วยอรรถที่ 21 "สาก (ลีน)" : คาย - คายคาย

หน่วยอรรถที่ 28 "จ้าม่า" : พรวก - พรวกพรวก

มีสิ่งที่น่าสังเกตคือ อาจมีผู้ไม่เห็นด้วยกับเกณฑ์ที่ 3.1.2.2. ด้วยเห็นว่าคำว่า คายคาย และ พรวกพรวกเป็นคำซ้ำ ซึ่งอาจมีความหมายต่างจาก คาย และพรวกอยู่บ้าง และ คิดว่าน่าจะเป็นคนละศัพท์ ผู้วิจัยพิจารณาเฉพาะเรื่องพยางค์ ไม่ได้นำเรื่องของหน่วยคำมา พิจารณา จึงได้ตัดสินใจให้เป็นศัพท์เดียวกันตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คำที่มีลักษณะดังกล่าวมีเพียง 2 กรณี ดังกล่าวข้างต้น และพบในจุดเก็บข้อมูลกรณีละ 1 จุดเท่านั้น ฉะนั้นการตัดสินใจให้เป็นศัพท์เดี่ยว หรือสองศัพท์จะไม่มีผลต่อการแบ่งเขตภาษาถิ่นย่อยแต่อย่างใด

3.2 การพิจารณารูปแปรของศัพท์เดียวกัน

คำที่อาจจัดเป็นรูปแปรของศัพท์เดียวกันที่จะพิจารณาในหัวข้อนี้จะต้องมีจำนวนพยางค์ เท่ากัน (ที่มีจำนวนพยางค์ต่างกันได้อธิบายไว้แล้วเป็นข้อยกวันข้างต้นนี้) และมีความคล้ายคลึง กันทางเสียงมาก แต่มีพยางค์ที่มีองค์ประกอบทางด้านเสียงสระหรือเสียงพยัญชนะต่างกัน โดยที่ ความต่างนั้นสามารถอธิบายได้ในเชิงสัทศาสตร์

3.2.1 การแปรเสียงสระ คำที่มีสระที่มีการแปรตามเกณฑ์ต่อไปนี้จัดเป็นศัพท์เดียวกัน

3.2.1.1 สระเดี่ยว - สระเดี่ยว

3.2.1.1.1 ต่างกันที่ความสั้นยาวของสระเท่านั้น ตัวอย่าง

[i] : [ii] เช่น

หน่วยอรรถที่ 4 "สาบเสื่อ" : หรีงรุก - หรีงรุก

[a] : [aa] เช่น

หน่วยอรรถที่ 4 "สาบเสื่อ" : สับรุก - สาบรุก

[u] : [uu] เช่น

หน่วยสรรพนามที่ 23 "ส่วนที่ลึกที่สุดของหนองน้ำ" : ลกขหนอง - ลกขหนอง

ในกรณีของพยางค์ที่เขียนเป็นรูปสระเสียงสั้น ซึ่งออกเสียงพยัญชนะท้ายเป็นเสียงพยัญชนะกักที่เส้นเสียง [ʔ] เช่น มลง เสียงสระในภาษาไทยถิ่นใต้อาจไม่ใช่เสียงสระสั้นเหมือนในภาษากรุงเทพฯ ก็ได้ แต่ผู้วิจัยไม่ทราบแน่ชัดเนื่องจากไม่ได้เก็บข้อมูลด้วยตนเอง ดังนั้นจึงจัดให้อยู่ในเกณฑ์ข้อนี้

3.2.1.1.2 ต่างกันที่ระดับของลิ้น ซึ่งมีระยะห่างกันไม่เกิน 1 ระดับ แต่ส่วนของลิ้นเป็นส่วนเดียวกัน ส่วนความสั้นยาวของสระจะเหมือนหรือไม่เหมือนกันก็ได้ ตัวอย่าง

[i] - [e] เช่น

หน่วยสรรพนามที่ 4 "สาบเสื่อ" : หญาหมัน - หญาหเหม็น

[e] - [ɛ] เช่น

หน่วยสรรพนามที่ 15 "เล็ก" : ล็ก - ล็ก

[ɯ] - [ə] เช่น

หน่วยสรรพนามที่ 16 "ฮ้างข้าว" : รินห้าว - รเินห้าว

[u] - [o] เช่น

หน่วยสรรพนามที่ 10 "เปื้อ (วางซา)" : ราจน - ราจน

[o] - [ɔ] เช่น

หน่วยสรรพนามที่ 22 "การเล่นขาสหม้อข้าวหม้อแกง" : เล่นพรกข้าวหอสเลีง - เล่นพรีกข้าวหอสเลีง

[ii] - [ee] เช่น

หน่วยสรรพนามที่ 1 "เสวียนหม้อ" : ทรองหม้อ - ทรองหม้อ

[๗๗] - [๑๑] เช่น

หน่วยสรรพนามที่ 24 "ซึกซ้า" : ซิดซาด - เซิบซาบ

[๗๗] - [๑๑] เช่น

หน่วยสรรพนามที่ 3 "ศกากรอง" : ซึไ่ผู้ - ซึไ่ไ้

[๑๑] - [๑๑] เช่น

หน่วยสรรพนามที่ 9 "นุ่งกระโจมอก" : นุ่งโโจมอก - นุ่งจโจมอก

3.2.1.1.3 ต่างกันที่ส่วนของลิ้น ซึ่งมีระยะห่างกันไม่เกิน 1 ช่วง แต่ระดับของลิ้นเป็นระดับเดียวกัน ความสั้นยาวของสระเหมือนกัน ตัวอย่าง

[e] - [ə] เช่น

หน่วยสรรพนามที่ 16 "ฮั้งซ้าว" : เร็นซ้าว - เว็นซ้าว

[eɛ] - [aa] เช่น

หน่วยสรรพนามที่ 2 "น้อฮโห่ง" : แ่หนั่ง - ห้าหนั่ง

[aa] - [ə] เช่น

หน่วยสรรพนามที่ 2 "น้อฮโห่ง" : ห้าหนั่ง - ล่อหนั่ง

3.2.1.1.4 ต่างกันที่ส่วนของลิ้นและระดับของลิ้น ซึ่งมีระยะห่างกันไม่เกิน 1 ช่วงและความสั้นยาวของสระเหมือนกัน ตัวอย่าง

[aa] - [oo] เช่น

หน่วยสรรพนามที่ 4 "สาบเสื่อ" : ฮร้า - ฮโห้

3.2.1.1.5 ต่างกันที่ส่วนของลิ้น ซึ่งมีระยะห่างกัน 2 ช่วงแต่ระดับของลิ้นเป็นระดับเดียวกันและความสั้นยาวของสระเหมือนกัน ตัวอย่าง

[i] - [u] เช่น

หน่วยสรรพนามที่ 24 "ซักช้า" : ดิบดิบ - คบดิบ

[e] - [o] เช่น

หน่วยสรรพนามที่ 28 "จำมา" : มีอนเ็น - มีอนอน

3.2.1.2 สระประสม - สระประสม

ส่วนของสระประสมที่ต่างกันจะต้องมีส่วนของลิ้นห่างกันไม่เกิน 1 ช่วง ระดับของลิ้นเป็นระดับเดียวกัน ความสั้นยาวของสระไม่แตกต่างกัน ตัวอย่าง

[๓๓๐] - [๓๓๐] เช่น

หน่วยสรรพนามที่ 8 "ถักเปีย" : เื่อเีย - เื่อเีย

3.2.1.3 สระเดี่ยว - สระประสม

3.2.1.3.1 เสียงสระเดี่ยวเป็นเสียงเดียวกับเสียงใดเสียงหนึ่งในสระประสม ตัวอย่าง

[๓๓] - [๓๓๓] เช่น

หน่วยสรรพนามที่ 12 "แป้งข้าวหมาก" : แป้งห้าหมาก - แป้งห้าหมาก

[๓] - [๓๓๐] เช่น

หน่วยสรรพนามที่ 16 "ฮ้างข้าว" : ห้างห้าว - ห้างห้าว

[๓] - [๓๓๓] เช่น

หน่วยสรรพนามที่ 11 "ส่วนท้ายสุดของกันสัดปีก" : ก็ยอด - ก็ยอด

3.2.1.3.2 เสียงสระเดี่ยวเป็นเสียงที่มีตำแหน่งของลิ้นอยู่ในตำแหน่งเดียวกับเสียงใดเสียงหนึ่งของเสียงสระประสม ตัวอย่าง

[วอ] - [นอ]

หน่วยสรรพนามที่ 22 "การเล่นชามือข้าวหม้อแกง" : เล่นข้าวทอเสียง - เล่นข้าวทวเสียง

3.2.1.3.3 เสียงสระเดี่ยวมีตำแหน่งที่เกิดอยู่ในทางผ่านของการเคลื่อนที่ของลิ้นในการออกเสียงสระประสม ตัวอย่าง

[อ] - [นอ]

หน่วยสรรพนามที่ 9 "นั่งกระโมอก" : โมอก - จวมอก

3.2.2 การแปรเสียงพยัญชนะ คำที่มีพยัญชนะที่มีการแปรตามเกณฑ์ต่อไปนี้ จัดเป็นรูปแปรของศัพท์เดียวกัน

3.2.2.1 ต่างกันในเรื่องฐานกรณ์ แต่มีลักษณะการเปล่งเสียงและลักษณะการทำงานของเส้นเสียงเหมือนกัน มีลมและไม่มลมเหมือนกัน ตัวอย่าง

[ป] - [ต] ริมฝีปาก - ปุ่มเหงือก เช่น

หน่วยสรรพนามที่ 24 "ชักช้า" : เชบชาบ - ชดชาด

[ป]- [ก] ริมฝีปาก - เพดานอ่อน เช่น

หน่วยสรรพนามที่ 28 "จำม่า" : พวย - พวก

[ก] - [?] เพดานอ่อน - เส้นเสียง เช่น

หน่วยสรรพนามที่ 29 "กระนด" : ลกเทรียก - ลกเหลียะ

พวก - พวะ

[ต] - [ฏ] ริมฝีปาก - เพดานอ่อน เช่น

หน่วยสรรพนามที่ 9 "นั่งกระโมอก" : โมอก - จวมอก

3.2.2.2 ต่างกันที่ลักษณะการเปล่งเสียง แต่ฐานกรณ์เดียวกันและลักษณะการทำงานของเส้นเสียงเหมือนกัน ตัวอย่าง

[d] - [l] พยัญชนะเสียงกัก - พยัญชนะเสียงข้างลิ้น เช่น
หน่วยสรรพนามที่ 20 "พริกชี้ฟ้า" : คิปลีดอกใหญ่ - ลิปลีดอกใหญ่

[d] - [r] พยัญชนะเสียงกัก - พยัญชนะเสียงร้าว เช่น
หน่วยสรรพนามที่ 20 "พริกชี้ฟ้า" : คิปลีใหญ่ - ริปลีใหญ่

[d] - [n] พยัญชนะเสียงกัก - พยัญชนะเสียงนาสิก เช่น
หน่วยสรรพนามที่ 27 "น้ำตาลสด" : น้ำตาลคิด - น้ำตาลน็อค

[n] - [l] พยัญชนะเสียงนาสิก - พยัญชนะเสียงข้างลิ้น เช่น
หน่วยสรรพนามที่ 12 "แป้งข้าวหมาก" : แป้งน้ำหมาก - แป้งล้าหมาก

[r] - [l] พยัญชนะเสียงร้าว - พยัญชนะเสียงข้างลิ้น เช่น
หน่วยสรรพนามที่ 2 "น้อยโหน่ง" : ร้านิ่ง - ล้านิ่ง

3.2.2.3 ต่างกันในเรื่องของกลุ่มลมคือเป็นพยัญชนะไม่มีลมและมีลม ฐานกรณ์
เดียวกันหรือติดกันลักษณะการทำงานของเส้นเสียงและลักษณะการเปล่งเสียงเหมือนกัน ตัวอย่าง

[k] - [kh] ไม่มีลม - มีลม เช่น
หน่วยสรรพนามที่ 5 "เสือปลา" : แมวกร้าว - แมวครราว

3.2.2.4 เป็นเสียงประเภทก้องกังวาน (Sonorant) เช่นเดียวกัน ตัวอย่าง

[l] - [j] เช่น
หน่วยสรรพนามที่ 10 "เปื้อ (วางยา)" : ลาจุน - ชาจุน

[r] - [j] เช่น

หน่วยสรรพนามที่ 10 "เปื้อ (วางซา)" : ราจุน - ฮาจุน

[ŋ] - [j] เช่น

หน่วยสรรพนามที่ 14 "โฮเฮ" : งอแง - ฮอนฮ

3.2.2.5 ฐานกรณ์เดียวกัน ต่างกันในเรื่องลักษณะการทำงานของเส้นเสียง และลักษณะการเปล่งเสียง ตัวอย่าง

[p] - [ɓ] พยัญชนะกัก, เสียงไม่ก้อง - พยัญชนะนาสิก, เสียงก้อง เช่น

หน่วยสรรพนามที่ 9 "นุ่งกระโจมอก" : โอบตอ - โอมตอ

3.2.2.6 พยัญชนะต้นเดียวกับพยัญชนะต้นควบกล้ำ จัดให้เป็นการแปรของรูปแปรของศัพท์เดียวกัน ในกรณีที่พยัญชนะต้นเดี่ยวเป็นพยัญชนะเดียวกับพยัญชนะเสียงแรก ของพยัญชนะต้นควบกล้ำ ตัวอย่าง

[ph] - [phr] เช่น

หน่วยสรรพนามที่ 28 "จำมา" : พวค - พรวค

[k] - [kr] เช่น

หน่วยสรรพนามที่ 9 "นุ่งกระโจมอก" : กวมตอ - กรวมตอ

[k] - [kɿ] เช่น

หน่วยสรรพนามที่ 9 "นุ่งกระโจมอก" : กวมตอ - กลวมตอ

3.2.2.7 การสูญเสียงและการเพิ่มเสียง ความต่างของคำที่เกิดจากสูญเสียง หรือเพิ่มเสียงจัดเป็นการแปรของรูปแปรของศัพท์เดียวกัน ตัวอย่าง

[paa] - [paang] เช่น

หน่วยสรรพนามที่ 30 "มาลาเรีฮ" : ไ้ป้า - ไ้ป้าง

[phak] - [phaa] เช่น

หน่วยสระรถที่ 18 "ตุดหมตุดหมา" : ฝักโทม - พาโทม

[muusaŋ] - [mutasŋ] เช่น

หน่วยสระรถที่ 5 "เสื่อปลา" : มูสัง - มุดสัง

[laa] - [laʔ] เช่น

หน่วยสระรถที่ 12 "แป้งข้าวหมาก" : แป้งหล้าหมาก - แป้งละหมาก

[ruu] - [luk]

หน่วยสระรถที่ 1 "เสวียนหม้อ" : เก๋รองรูชหม้อ - เก๋รองลุกชหม้อ

ผลการวิเคราะห์ศัพท์มีดังนี้

หน่วยสระรถที่ 1 "เสวียนหม้อ" มี 13 ศัพท์ ได้แก่ เตี๊ว, กั้นหม้อ (ระกั้นหม้อ), เหวียนหม้อ (เสวียนหม้อ), เตี๊วหม้อ, ชานหม้อ, รองหม้อ, เขิงกราน, เก๋รองหม้อ (ที่รองหม้อ), กั้งหม้อ, เตี๊วรองหม้อ, ระกั้นรองหม้อ, เก๋รองท้ายหม้อ, เก๋รองท้ายหม้อ, เก๋รองรูชหม้อ (เก๋รองลุกชหม้อ)

หน่วยสระรถที่ 2 "น้อฮโท่ง" มี 10 ศัพท์ ได้แก่ น้อฮโท่ง, น้อฮหนึ่ง, หล้าหนึ่ง (หรั้าหนึ่ง, แล่หนึ่ง, ล่อหนึ่ง), น้อฮหน้า (ลาฮหน้า), หัวโชน, เร็ยนน้ำ, ลูกพุด, บ้าราสา, น้อฮหน้าหนึ่ง, น้อฮหน้าหัวโชน

หน่วยสระรถที่ 3 "ผากรอง" มี 12 ศัพท์ ได้แก่ ฮีหว่า, ดอกชี่ไก่อ, ผากรอง, ชี่ไก่อไผ่ (ชี่ไก่อไผ่), ดอกชี่เหม็น, ดอกฮายคง, ชี่ไก่อฮ่าน, ชี่ไก่อคง, หรีหว่าแดง, ฮีหว่าผู้, ดอกชี่ไก่อบ้าน, ฮีหว่าดอกแดง

หน่วยสระรถที่ 4 "สาบเสื่อ" มี 16 ศัพท์ ได้แก่ สิบรุก, สาบเสื่อ, ฮีหว่า (ฮีโหรั), ฮีเป็ด, ฝักราด, หล้าเหม็น (หล้าหมั้น), มั่งมาด, สาบเลือด, ต้นชี่ไก่อ, หวังรุกที่ (หวังรุกทึ), หล้าบ้านร้าง, ชี่ไก่อป่า, ต้นรุกเมือง, ฮีหว่าผู้, หล้าวงข้าง, สาบแรงสาบกา

หน่วยอรรถที่ 5 "เสื่อปลา" มี 8 ศัพท์ ได้แก่ เสื่อปลา, ค้างคูด, มูสัง (โม่สัง, มูสัง, มุดสัง), แมวคราว (แมวกร้าว), มูสังแปลง, มูสังปล้อง, มูสังแผ้ว, มูสังใหญ่, มูสังเสื่อปลา

หน่วยอรรถที่ 6 "แกงจืด" มี 11 ศัพท์ ได้แก่ ซุป, แกงจืด, แกงเลียง, แกงหวาน, แกงร้อน, ต้มจืด, แกงต้ม, แกงผัก, ต้มตลก, ผักเลียง, แกงตั้งหุ่น

หน่วยอรรถที่ 7 "ข้าวต้มมัด" มี 7 ศัพท์ ได้แก่ ต้ม, ข้าวต้ม, เหนียวห่อ, เหนียวห่อกล้วย, ข้าวต้มมัด, ข้าวต้มมัด, ข้าวต้มกล้วย

หน่วยอรรถที่ 8 "ถักเป็ช" มี 8 ศัพท์ ได้แก่ ถักเป็ช, เป็ชเป็ช (ผ้าเป็ช), ข้าวเป็ช, เป็ชผม, ข้าวผม, ผูกเป็ช (โผกเป็ช), ข้าวแจ็ก, ถักหางเป็ช

หน่วยอรรถที่ 9 "นุ่งกระโจมอก" มี 28 ศัพท์ ได้แก่ ความตอ (กวมตอ, กลวมตอ, กรวมตอ) กรวมอก (โกกรมอก), จวมอก (โจอมอก, โจงอก), โอบอก, โอบตอ (โอมตอ), นุ่งโอบ, โอบนม, กรวมนม, โอบพอน, หมตอ, นุ่งโจมอก, นุ่งโอบอก, นุ่งช้ออก, นุ่งกรวมตอ, นุ่งผ้าโอบ, นุ่งโอบตอ, นุ่งเท็ชมอก, นุ่งรัดอก, นุ่งจุกอก, นุ่งโอบพอน, นุ่งกรวมอก, นุ่งผ้าโจมอก, นุ่งผ้าโอบอก, นุ่งผ้าโอบนม, นุ่งผ้าโอบตอ, นุ่งผ้ากรวมตอ, นุ่งกระโจมอก, นุ่งผ้าเท็ชมอก

หน่วยอรรถที่ 10 "เป็ช (วางซา)" มี 11 ศัพท์ ได้แก่ เป็ช, ลาจุน (ราชุน, ราจุน, ระจุน, ฮาจุน), วางซา, ถุกษา (โถกษา), เป็ชซา, ตั้งซาเป็ช, ใ้ซาเป็ช, วางซาเป็ช, ใ้ซาเป็ช, ระจุนซา, วางซาตาส

หน่วยอรรถที่ 11 "ส่วนท้ายสุดของกันลัดบัวปัก" มี 5 ศัพท์ ได้แก่ อุด, ท้าย, ท้ายอุด (ทวยอุด, ทุ้อุด), ขวดมัน, หัวอุด,

หน่วยอรรถที่ 12 "แป้งข้าวหมาก" มี 7 ศัพท์ ได้แก่ ลูกแป้ง (โโลกแป้ง), ลูกหมาก, ตาแป, แป้งหมาก, แป้งหล้าหมาก (แป้งละหมาก, แป้งหน้าหมาก, แป้งเหล่าหมาก), แป้งข้าวหมาก, ข้าวหุงแป้ง

หน่วยอรรถที่ 13 "ชันรา" มี 9 ศัพท์ ได้แก่ ชันเนา, ชันเห็ด, ชันรา, ตกเนา, ชันไคร, ชันชเนา, ชันชเวอน, ชันดอกเกลือ, ชันชมนงวัน

หน่วยอรรถที่ 14 "โฮเฮ" มี 11 ศัพท์ กวน, เขี้ยว, ชีวอง, ชีกวน, งอนง (ชอนช) ทำนุช, ชีว้า, ชนช, ทำนง, ทำนศ, ชีก้าน

หน่วยอรรถที่ 15 "เล็ก" มี 7 ศัพท์ ได้แก่ เลียด, เล็ก (เล็ก), แกริง, เท้าหัด (เท้าหัด) เท้าเต็ด, เท้าเต็ด, ถัดเด็ชว, เท้าปึงหลัด

หน่วยอรรถที่ 16 "ฮุงข้าว" มี 10 ศัพท์ ได้แก่ เฝิง, เรือนข้าว (รินข้าว, เร็นข้าว, เว็นข้าว, เลินข้าว), ห้องข้าว, ลอมข้าว, เฝิงข้าว, ฉางข้าว, โล้วข้าว, โรงข้าว, รานข้าว, โตระข้าว

หน่วยอรรถที่ 17 "บริวาร" มี 11 ศัพท์ ได้แก่ นวก, โหม, ลูกชวาน (โลกชวาน), ลูกน่อง (โลกน่อง), พรรคพวก, ลูกบึง, มือป็น, ลูกโปก, สมน, ลูกสมุน (ลูกหมุน, โลกหมุน), บริวาร

หน่วยอรรถที่ 18 "ตุคหมตุคหมา" มี 9 ศัพท์ ได้แก่ ผักตด, นาทม (ผักโหม), แดงหนู, ไบพาโหม, ไบแมงลัก, ไบชตด, ฮ่านนาโหม, ตุคหมตุคหมา, ตุคหมตุคหมา

หน่วยอรรถที่ 19 "บึงเหียน" มี 7 ศัพท์ ได้แก่ คัก, ส่าชคัก, บึงเหียน, คักม้า, ชักคัก, ส่าชคักม้า, ส่าชชักคัก

หน่วยอรรถที่ 20 "พริกขี้ฟ้า" มี 14 ศัพท์ ได้แก่ คีปลี (วีปลี), ชนง, พริกชวก, คีปลีเมือง (คีปลีเมือง), คีปลีใหญ่ (วีปลีใหญ่), คีปลีชวก, คีปลีแกง, คีปลีแดง, ลูกคีปลี, คีปลีหนัก, คีปลีสด, คีปลีดอกใหญ่ (ลีปลีดอกใหญ่), คีปลีลูกใหญ่ (คีปลีโลกใหญ่), คีปลีขี้ฟ้า

หน่วยอรรถที่ 21 "สาก (ลั่น)" มี 6 ศัพท์ ได้แก่ คาย (คายคาย), สาก, ไต, กัด, ครือ, พวัน

หน่วยอรรถที่ 22 "การเล่นขาสหมีข้าวหม้อแกง" มี 25 ศัพท์ ได้แก่ เล่นเวิน, เล่นข้าวแกง, เล่นขาสของ, เล่นค้ำขาส, เล่นนางขี้, เล่นข้าวหอยเลียง (เล่นข้าวหัวเลียง), เล่นข้าวหุงเลียง (เล่นข้าวหุงเลียง), เล่นข้าวเจ้าขี้, เล่นข้าวขี้เลียง, เล่นข้าวแกงเลียง, เล่นข้าวนึ่งขี้, เล่นขาสข้าวแกง, เล่นข้าวหุงแกง, เล่นคคข้าวหอยเลียง, เล่นพลกข้าวหอยเลียง, (เล่นพรกข้าวหอยเลียง, เล่นพริกข้าวหอยเลียง), เล่นหม้อข้าวแกงเลียง, เล่นหุงข้าวหุงเลียง, เล่นหม้อข้าวหุงเลียง, เล่นซั้งข้าวซั้งเลียง, เล่นคคข้าวหุงเลียง, เล่นหม้อข้าวหม้อแกง, เล่นหอยข้าวหอยเลียง, เล่นน้ำแข็งข้าวแกง, เล่นผักข้าวหอยเลียง, เล่นหม้อข้าวหม้อแกงเลียง

หน่วยอรรถที่ 23 "ส่วนที่ลึกที่สุดของหนองน้ำ" มี 24 ศัพท์ ได้แก่ วัง, กลางหนอง, คือหนอง, กั้นหนอง, ก้องทะ, ก้องหนอง, กลางวัง, ก้องน้ำ, ก้องวัง, ก้องคลอง, เขิงวาง (เขิงวาง), ในลึก, กลางปลัก, คือวัง, กั้นบึง, วังลึก, คือปลัก, วังน้ำ, ในวัง, ลูกบ่อ, ลูกข้หนอง (ลูกข้หนอง, โลกข้หนอง), ลูกข้ทะ, เขิงวางหนอง, ลูกข้ทะหนอง

หน่วยอรรถที่ 24 "ซึกข้า" มี 13 ศัพท์ ได้แก่ แซ, ข้า, ไล (ไทร), ฮีดยาด (เฮิบฮาย), คุบคิบ (คิบคิบ), ซ้อกแซ็ก, ล่าลาย, ราร่า, ซักลาก, นิเกือ, แผล็คแผล็ค, เรือยเรือย, อีคอาด,

หน่วยอรรถที่ 25 "กล่องใส่เงินทำบุญ" มี 9 ศัพท์ ได้แก่ หีบ, โกร่ง, ลัง, หีบเบ็ช, เกาะตะ, ลังเบ็ช, หีบโมนา, หีบใส่เบ็ช, กล่องรับเงิน

หน่วยอรรถที่ 26 "ดอกลิ้นทม" มี 7 ศัพท์ ได้แก่ ขอม, ดอกขอม, ดอกไม้ขอม, จำปาขอม, ดอกลิ้นทม, ดอกไม้เงิน, ดอกจำปา

หน่วยอรรถที่ 27 "น้ำตาลสด" มี 13 ศัพท์ ได้แก่ หวาก (ตะหวาก), น้ำตาล, น้ำหวาน, น้ำหวาก, น้ำตาลโทนค (น้ำตาลโต็ค), น้ำหวานใส่, น้ำตาลหวาน, น้ำหวานโทนค, น้ำตาลสด, น้ำหวานคิบ, น้ำผึ้งโทนค, น้ำตาลใส่, น้ำหวานสด

หน่วยอรรถที่ 28 "จำมา" มี 10 ศัพท์ ได้แก่ พวก (พวบ, พัวะ, พรวก, พลวกพลวก),
 หนี, อ้วน, มีอนชื้อน (แม้นแชน, มีอนแชน), จำมา, เมาะเกาะ, แพล้นแพล้น, หนีแพล้นแพล้น,
 อ้วนแพล้นแพล้น

หน่วยอรรถที่ 29 "กระแต" มี 6 ศัพท์ ได้แก่ เหล็ยะ (เหล็ย, เหล็ยก, จะเหล็ยะ), จ้อน,
 แด (กระแต), หนูเหล็ยะ, ลูกเหล็ยะ (ลูกเหวี่ยง), ช้างลาย

หน่วยอรรถที่ 30 "มาเลเวีย" มี 11 ศัพท์ ได้แก่ ไขป้าง (ไขป่า), ไขก้าน, ไขเว้น,
 ไขเอ็น, ไขชน, มาเลเวีย, ไขจับสั้น, ไขร้อนเอ็น, ไขตีเคียด, ไขสาบาค, ไขวันเว้นวัน